

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Aphorismi Confessariorum Ex Doctorum sententijs collecti

Sá, Manuel de

Coloniae, 1610

Restitutio

urn:nbn:de:hbz:466:1-41645

2 Respublica potest pro bono communi rem vnius alteri dare. Vnde non facile condemnanda statuta, quæ videntur iniqua aut vsuraria, vt benè monet Caietanus.

* Vide quæ de re simili scribit *Sylu. Vsur.* l. numer. 30.

3 Reip. imputatur quod facit Princeps, vnde ob huius peccatum interdum punitur.

4 Cuiusque professionis homines possunt sibi Rectorem facere.

Restitutio, vide Beneficium, Conductor, Debitum, Furtum.

1 **R**estituere tenetur, qui damnum non impedit, cum ex officio deberet, vt ludex, pater, tutor: nisi omittat ob periculum rerum suarum, quas debeat præferre alienis.

* De restitutione *Ioann. Med. Pet. Nau. Ludo. Carbo. vide Nau. c. 17. Salon q. 62. art. 2. à controu.*
1. *Tho. Mercatum, V al. Bannes.*

* *Syl. Restitutio 3. nu. 5. Nauar. l. e. c. 21.*

Non autem, qui ex officio non tenetur, vide *Couar. p. 2. §. 3. num. 1. in reg. Peccatum, & ab eo citatos. Coronam p. 2. c. 5. nu. 11.*

Rerum *3 P. N. lib. 3. c. Nau. c. 17. nu. 18. 21. 134. Couar. l. e. nu. 5.*

2 Tenetur, & Medicus, & Aduocatus, & Confessor, ex negligentia, quæ damnum dedit ijs, quorum causam agebant: Nam Confessor qui damnum dedit, ei, cui restituendum erat, non

non monendo restituere, non ei tenetur: causam enim non eius, sed pœnitentis agit: quidam purant teneri, si ex crassa ignorantia dixit ne restitueret. * Confessor § Syl. l. c.

Si ex crassa? Vide Nau. c. 17. num. 22.

3 Item qui iniuste impedit habentem Ius ad rem, ne eam consequatur.

* Etiam in re, etiam si nulla sit vsus fraude. P. N. l. c. nu. 2. Nauar. l. c. num. 69. Couar. l. c. Mercat. de restit. c. 17. D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 4. Syl. l. c. num. 12. Tol. l. 5. c. 19.

4 Et qui vi, dolo, aut mendacio aliquem impedit. * Couar. l. c. §. 7. in fine. vide Tol. l. c.

5 Et qui aliquem ad damnum induxit, alioqui non facturum.

6 Et qui cum alio simul damnum dedit, de tanto tenetur, quanti causa fuit.

* Vide Syl. l. c. nu. 6. Nau. l. c. n. 10. & 131.

7 Et qui à fure aliquid accepit furti, nisi sic fuisset mistum cum eius rebus (verbi gratia, frumentum, aut pecunia) vt discerni non posset: aut bona fide acceptum consumpsisset, nec esset factus locupletior.

8 Et testis legitimè interrogatus de damno, cuius tacendo causa fuit, nisi tacuisset iusto damni proprii timore.

* Vide Nau. l. c. nu. 21. c. 25. nu. 41. Salon q. 70. art. 1. de iust. Io. Bapt. Corra. q. 117.

9 Et qui accepit pro re, quam ex iustitia debebat (nisi fuisset liberè donatum, & non velut

lut iustitiæ pretium) secus est si pro eo accepit quod non ex iustitia, sed ex alia virtute debebat (etsi quidam etiam tunc volunt restituere) vel pro eo quod ex iustitia non facere tenebatur.

* *Syl. rest. 2. nu. 1. Io. Med. q. 20. de rest. sic testis restituere debet quod pro testimonio ferendo accepit, & Iudex pro ferenda sententia, Coar. l. c. nu. 2. Val. 1. 3. d. 5. q. 6. col. 907. Nau. c. 25. nu. 45. Mol. d. 83. potest tamen accipere lucrum cessans, & laborem itineris. Coar. l. c. nu. 1.*

Vel pro? *Vide Mol. l. c. P. N. l. 4. c. 2. num. 93. Syl. rest. 2. nu. 3. D. Th. 2. 2. q. 32. art. 7. ad secundum, Sot. l. 4. q. 7. art. 1. ad secundum.*

10 Et qui damnum mandauit fieri, nisi antea mandatum reuocasset.

11 Et qui dedit consilium damni, nisi antea dissuassisset. Vide CONSILIUM.

* *Corona auctor l. c. nu. 2.*

12 Et qui ab aliquo per metum incussum aliquid extorsit, vel non audente negare ob reuerentiam, secus si blanditijs.

* Per metum etiam leuem, si fuit in causa, siue qua non, *Nau. c. 17. nu. 30.*

13 Et qui læsit malo exemplo, tenetur dare bonum.

14 Et qui Religionem spoliauit vi, aut fraude persona ytili, tenetur ei de damno iuxta prudentis arbitrium, & aliquando forte sat erit illam monere, vt redeat.

* De

*De hac re fusè *P.N.l.2.c.2. vide Val. t.3.d. 3.q.6.p.5. Salon 2.2. q.62.art.2.contr. 3. Sot.d.4. ar.3.q.6.concl.3. Bannes 2.2.l.c.dub.3. ait vi, aut fraude auocantem quempiam à proposito sacrorum votorum vel iam professum, seu nouitium teneri restituere damna homini, vel monasterio: illata: non autem, si id faciat sine vi, aut dolo.*

15 Et qui virginem vi, aut dolo vitiauit, tenetur arbitrio boni viri, & fortè dotare. Quòd si ei promissit se ducturum, etiam fictè, tenetur ducere, nisi illa potuisset conijcere fictionem, vt cum sunt valdè impares. Quòd si magnum malum ex matrimonio timetur, etiamsi verè promississet, sufficit de damno satisfacere arbitrio prudentis.

*Quæ &c. § *Syl. Luxuria nu. 5. si illa consensit, tenetur solum ad id, quod promissit, Sot. l. 4. q. 7. art. 1. col. 9. etiamsi erat sub cura parentum: secus si vi rapuit ibid. de reatu autem Trid. sess. 24. c. 6. & Sanchez l. 7. d. 12.*

Quod si § *Nau. c. 16. nu. 18. Ledes. q. 45. de mat. art. 1. pag. 176.*

Quod si magnum § *Nau. Syl. l. c.*

De vitante virginem *Bannes l. c. dub. 7. multa, Salon 16. controu. 5. Val. t. 3. dist. 9. q. p. 3. Io. B. Corr. q. 99.*

16 Et qui alienum agrum possedit mala fide, tenetur etiam de fructibus, quos Dominus aliqui percepisset, deductis expensis vtilibus,

Z 7

& la-

& laboris pretio. At secus est de lucro ex aliena pecunia; id enim non restituendum, nisi forte Dominus tantundem lucratus ex ea fuisset.

*Vide *Salon q. 62. art. 6. controu. 3.*

17 Et qui promissionem non impleuit, tenetur de damno inde secuto.

*Vide *Mercatum c. 16. de rest.*

18 Et qui aliquid accepit, ut malum faceret, si non fecit, tenetur restituere, non autem si fecit; quamquam Aug. epist. 54. indicat Ad-uocatum restituere debere acceptum pro ini-quo patrocinio.

*Si non fecit *Mol. d. 94. col. 5.*

Danti, ait *Lopez p. 1. c. 107. restituendum est. ita etiam Nau. c. 17. n. 30 & Io. Med.*

Non autem *Mol. c. P. N. l. 4. c. 2. n. 131. Nau. l. c. vers. secundo, Bannes 2. 2. q. 62. artic. 5. dub. 3. ubi duas alias sententias refert. Sot. l. 4. q. 7. art. 1. quæ refellit P. N. l. c. putat pro iniusta iniuria acceptum restituendum esse, idem ferè Caiet. in summa, Syl. rest. 2. §. 1. vide Carbonem de rest. q. 39.*

August. *3. relatus c. Non sanè 14. q. 5.*

19 Et hæres eius, qui alterum infamauit, secundum quosdam: sed alij negant debere.

**Nau. c. 18. nu. 46. at Salon l. c. contro. 21.*

20 Et quisque pro damno dato à seruo suo, si ipse fuit in lata culpa, putat damna tantum ex infamia profecta restituenda esse.

21 Et qui falso testimonia: scienter coniecit alium

alium in vitæ periculum, tenetur etiam cum
sua vitæ periculo liberare: quod si sine culpa
fecit, debet retractare, si possit, sine magno sui
periculo.

*Io. Med. de restit. q. 3. causa 4. ad 4. Sot. l. 1. q. 6.
ar. 5. ad 4. Nau. c. 15. n. 17. Caiet. 2. 2. q. 70. ar. 4. at
si retractatio non esset profutura, non tene-
retur. P. N. l. 2. c. 3. nu. 251. idem dicas de indu-
cente falsos testes, & de accusatore, si putet,
retractationem profuturam, Val. t. 3. d. 3. q. 17.
col. 1079. Syl. De retractio. 5.

22 Restituere non tenetur, qui sine vi & frau-
de impediuit liberam donationem, aut colla-
tionem beneficij, ad quod nondum erat ac-
quisitum ius. Aut qui testamentum curauit
mutari, etiam dolo: nondum enim per illud
acquisitum ius, secundum quosdam: at alij
merito istum teneri dicunt, quia contra iu-
stitiam faciens læsit.

*Vide Salton l. c. contr. 25. Io. B. Corr. q. 116. Sot. l.
c. art. 3. prope finem, Nau. c. 17. n. 70. Couar. reg. pec-
catum 2. p. §. in fine. Adria. de rest. Palu. 4. d. 15. q.
art. 2. Syl. rest. 3. D. Tho. Caiet. 2. 2. q. 62. art. 2. ad
4. Vide Tol. l. 5. c. 19.

Testamentum } Nau. l. c. Cord. q. 100.

At alij } Couar. Io. B. Corr. l. c. vide Mercatum
de rest. c. 17. Nau. l. c.

23 Nec qui sine vi, & dolo alicui suasisit malè
facere, ei de damno inde secuto tenetur.

*Bannes q. 62. art. 2m

24 Nec

24 Nec qui vulnerauit, tenetur de foeditate relicta ex vulnere, sed de damno, atque iniuria.

**Naui. c. 15. n. 22. sed Sot. l. c. art. 3. col. 13.* deformatem in mutilo repensandam putat. *Scot. d. 15. q. 3. Palud. ibid. q. 2.* pro ablata vita, & pro mutilatione, præter damna, satisfaciendum putat. *Sot. l. c. col. 10.* veniæ petitione, aut alia arbitraria pœnitentia satisfaciendum ait, vide *Bannes l. c. dub. 4.*

25 Nec qui bona fide fecit, tenetur ad damnum inde secutum.

26 Nec qui non potest restituere rem minoris ordinis sine damno maioris. *Naui. c. 16. n. 42. & c. 17. num. 57. & 89.* & communis quam limitat *Sot.* nisi aliunde sit notabilis excessus; est autem honor maior pecunia, honore fama, fama corpus, corpore verò anima.

**Calet. 2. 2. q. 62. art. 6.* & alij multi verum *Sot. l. c.* pecuniam interdum cum famæ detrimento, & vitæ etiam nōnunquam restituendam ait, idem, *Lopez p. 1. q. 116.*

27 Nec qui non potest sine multo maiore suo damno, quam sit dānum creditoris, quod si non fuit in turpitudine aut mora, nec cum tanto suo damno, tenetur restituere, quanti est creditoris, si non restituat.

**Vide Naui. c. 17. num. 60. Tol. de 7. peccat. mort. c. 39.*

28 Nec qui sine vi, & fraude remissionem debiti obtinuit. **Si*

*Si fuit libera, & creditor remittere potuit.
P.N.l.4.c.5.n.25. Io. Med. de rest. q.3. causa 2. etiam si non restituiſſet, niſi obtinuiſſet. P.N. ib. 29
 Nec cui debitum in ſpecie ſine culpa periit ante moram, aut perinde apud Dominum fuerat perituum.

**Lopez p.1.c.97. Nau.c.17.n.80. vide Couar. 10. Io. Med. citatos à P.N.l.c.c.1.n.23.*

Aur Syl. verſ. mora q.4.

30 Nec qui læſit contra charitatem faciens non contra iuſtitiam. **Tol.l.5.c.19.*

31 Nec qui famam grauiter quidem læſit, ſed eſt iam à læſo recuperata.

**Sot.l.c.q.6.art.3.col.17.*

32 Nec qui accepit, quod ſi petiſſet, ei datum fuiſſet.

33 Nec qui tantundem eſt læſus ab eo, quem læſit.

**Vt cum duo ſe inuicem infamarunt. Tol.l.5.c.70.num.4.*

34 Nec qui damnum dedit ſine lata culpa: niſi ratio contractus aliud exigat.

**Vide Sot.l.4.q.7.art.2.col.3.*

35 Nec qui dubitat an fuerit damni cauſa, vel an teneatur reſtituere.

36 Nec qui pro reſtitutione incertorum fecit compositionem cum Papa, aut Epifcopo, aut cui à Papa facta eorum remiſſio.

**Vide Bannes 2.2.q.62. ar.5.dub.6.Sot.lib.1.q.7.ar.1.col.17. Io. Med. de reſtit.q.3.cauſa.11.*

Papa

Papa potest incerta condonare, cōponere, dispensare. *Nau. de Iub. & Indul. not. 29. n. 1.*

37 Nec qui in mare proiecit alioqui cum hominibus peritura.

**Io. Med. l. causa. 1. neque peccauit, si id fecit ad tuendam vitam P. N. l. 3. c. 1. nu. 383. Io. B. Cor. q. 80 Lopez p. 1. c. 97. contrariū videtur docere.*

38 Nec qui videt aliquem puniri per errorem pro eo quod ipse facit, & tacet.

**Vide Naua. c. 15. nu. 16 Sot. l. 4. q. 6. art. 3.*

39 Nec qui alioqui facturo malè, & ad id de- liberato, dixit vt faceret.

40 Nec possessor bonæ fidei, nisi in quantū factus est locupletior.

*Bonæ fidei possessor naturales fructus facit suos, si titulum habeat, *Couar. lib. 1. var. resol. c. 3. n. 6. Vide Tol. l. 5. c. 17. de fructibus bona fide perceptis Salon q. 62. ar. 6. contron. 3. Sanchez de matrim. lib. 2. d. 41. n. 20.*

41 Nec Meretrix mendacijs vsitatis multa extorquens.

**Sot. l. 4. q. 7. art. 1. col. 9. Bannes l. c. art. dub. 5. Nau. c. 17. nu. 41. in fine. At si fraude vsa esset, dicens, se esse virginem, aut à viro principetantum cognitam, teneretur, Lopez p. 1. c. 96. Sot. Sanchez l. c. Caiet. 2. 2. q. 62. ar. 5. ad 2. Lopez l. c. cum Caiet. in summa, non communibus, sed importunis mulierum blanditijs extorta restituenda esse ait.*

42 Nec qui diligenter quæsito creditore, & non

non reperto, dedit pauperibus.

*Si dedit auctoritate Iudicis *Sot. l. c. col. 13.*
rem magni ponderis *Tol l. c. 18. nu. 5.*

43 Nec qui pro debito pecuniæ punitus est
pœna corporali.

**Couar. l. 2. var. c. 1. num. 6.* Heres homicidæ
suspensi, læsa parte non instante, tenetur dā-
na hæredum occisi restituere. *Salon l. c. art. 2.*
contro. 10. Vide Homicidium 19.

44 Ne testis falsus de pœna quæ alicui ob-
uenisset si verum dixisset; non enim debetur
ante condemnationem secundum *Nau. ca. 25.*
nu. 51. tenetur tamen de damno partis læsæ,
scilicet de eo q̄ ei in conscientia debebatur.

**Vide Salon l. c. ar. 3. contro. 2. ex communi contra*
Sot. l. 1. q. 6. art. 9. vide Bannes. 2. 2. q. 70 art. 1.

45 Nec qui obligatus dare pauperibus in ge-
nere, non talibus, sed tamen pauperibus de-
dit.

46 Nec qui accusatorem suum non poten-
tem probare, vocauit calumniatorem; sic e-
nim tales in iure vocantur.

47 Nec qui habet causam non restituendi,
quam debet merito creditor approbare. *Syl.*
V. Restitutio 5. n. 3.

**Vide Med. q. 3. de restit. Nauar. c. 17. n. 81.*

48 Nec qui aliena læsit, vt sua seruaret: cui
illa nocebant, cum aliter non posset: vt cū
diruit domum vicinam, per quam incendiū
ad suam erat peruenturum.

49 Nec

49 Nec qui rem habuit ab eo, qui dare poterat, & liberè dedit, sed sine Iuris solemnitate; modò non sit res Ecclesiastica prohibita sine certa solemnitate alienari. *Lege Syl. & alios verb. Alienatio.*

50 Nec qui ex causa pro re pretium restituit.

51 Nec qui dedit operibus pijs quod non poterat Domino restituere sine graui periculo, aut cum res esset modica, aut Dominus tam longè abesset, vt difficile ad illum res posset missa peruenire.

* Aut Dominus? *Scot. & Richar. 4. d. 15. d. Scot. l. 4. q. 7. ar. 1. d. fingit. lege locum.*

51 Nec qui cum dedisset officium, aut beneficium indigno, restituit Reip. ab. aut Ecclesiæ læsæ; huic enim debebat non digno; cui non dedit.

* *Caiet. 2. 2. q. 62. art. 2. dub. 3. confutatus à Soto, conferentem minus digno tenere restituere digniori, existimat, officium, beneficium, & fructus perceptos à die, quo fuit reiectus, ita & P. N. l. c. 2. nu. 138. 144. Quod tamen in Episcopatibus collatis dignis non putat habere locum ibid. nu. 125.*

Ecclesiæ? *Syl. Restitutio. 3. q. 5. vide Scot. l. 4. q. 6. artic. 3. col. 30. Adria. de restit. P. N. l. c. nu. 120. 132.*

53 Nec qui debitum prodigo seruat eius inopiæ, vel hæredibus. Quidam tamen id non admittunt, dicentes illi omnino restituendum, & cui-

cuiunque abutenti rebus suis modò sine proximi iniuria.

54 Nec qui cùm dubitaret vtri duorum deberet, certus alteri eorum debere, dedit vtri-que dimidium.

* *Sot. l. c. q. 7. art. 1. co. 14.*

55 Nec qui in extrema necessitate sua, & creditoris, sibi retinuit: id quod quidam extendunt etiam ad vxoris, aut filiorum extremam necessitatem.

* *Sot. l. c. col. 19. Scot. & Rich. in pari necessitate creditori à debitore (dum agitur de vitæ periculo) restituendum putant: contrarium probabilius putat Sot. l. c. cum D. Tho. & Caiet. & problem. 4 putat de patre, & creditore l. c. Lege P. N. lib. 4. c. 4. n. 25. de restit.*

56 Nec qui cum non posset læsum honorem, aut famam restituere, non aliter compensauit: quidam tamen dicunt debere pecunia, aut alia re.

* *Quidam 3 Tol. l. 5. c. 70. ex Sot. D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 2. ad 2.*

57 Nec qui pro iniuria aliter quam veniam petendo satisfacit, aut, cū sit illustris, satisfacit priuato à se infamato pecunia, aut alia re.

58 Nec cui culpa leui perijt depositum, aut cōmodatum, moderationem vide apud Syl. V. *Depositum. n. 28. & V. Commodatum. n. 6.*

* *Vide Tol. l. 5. c. 18. Sot. l. 4. q. 7. ar. 2.*

59 Possidens bona fide, restituat ybi est, alio-
qui

qui sic vt creditor damnum non patiat. Vfurarius etiam tenetur suis expensis, & labore restituere iuxta doctrinam vniuersalem D. Th. 2. 2. q. 62. art. 5. & Caiet. ibid. Nau. c. 17. n. 43. Syl. restitutio. 4. n. 4. Tab. n. 13. Nec commodas, aut mutuans debet damnum pati in recuperatione commodati, aut mutui.

60 Qui non potest omnibus soluere, soluat primo quod in propria specie debetur, vt depositum, vel commodatum, vel acceptum titulo oneroso, vt venditione, & nondum solutum si extat. Secundo ijs quibus bona expressè hypothecata & prius prioribus quibusque habentibus specialem hypothecam, quàm ijs qui generalem. Tertio dotis debitorum, vel fisci: Quarto habentibus hypothecam tacitam. & prius prioribus. Quinto depositoribus rei non extantis. Sexto cæteris pro rata. Excusatur verò qui soluit prius petenti, aut valde indigenti.

*De ordine restitutionis P. N. l. 4. cap. vlt. Nau. c. 17. nu. 47. Med. de restit. q. 2. Angles 2. p. Flor. D. Ant. 2. p. t. 2. c. 7. §. 3. Syl. Restitutio. 7. Tol. l. e. 25. Carbo de rest. Lopez p. 1. c. 111. Ang. Restitutio 2. nu. 16.

61 In debitis eiusdem ordinis, cæteris paribus soluenda priora: alioqui maiori damno prius occurrendum.

*Priora} Vide Sylu. Restitutio 6. §. 5. Prior in tempore potior in iure. vide P. N. l. cit. n. 31.

62 Qui

62 Qui debet ex delicto, vt furto, simul & ex contractu licito, soluat prius debitum prius. Usurarius tamen soluat prius debitum ex contractu, quo non est pauperior factus, quam usuras priores, alioqui prius has, si ex contractu posteriori est factus pauperior.

* Addit. Res furto ablatas furi cōseruans tenetur eas Domino restituere, nisi metu mortis id faciat. *P.N.l.3.c.4.n.119.ex Gab.*

Restituendum quantum acceptum est, nā restitutio ad æqualitatem reducit. *D.Tho.2.2.q.62.art.3.*

Compositio legitima super incertis dominium transfert: quare si postea creditor inueniatur, non tenetur debitor ante sententiam restituere. *Bannes 2.2.q.62.art.5.dub.6.conclus. s. Vide Nau.c.17.nu.29.*

Qui maleficio de mente aliquem deiecit damna ex amentia orta reficere tenetur, & c. niti, vt amens resipiscat. *Val.1.3.diff.5.q.6.p.5.*

Male fide furtiuam rem emens tenetur restituere, licet statutum cōcedat, vt res sic empta emptoris sit. *Salon 2.2.q.62.art.6. controu. 3. Syl. Restitutio. 3.q.7.*

Quicumq; iniustæ actionis causa est, tenetur restituere ex *D.Th.2.2.q.62.ar.7.Bānes 16.*

Per nullum tempus licet alienum retinere, cum adest oportunitas restituendi. *Sqt.l.4.q.9.ar.1.col.18.*

In ijs, quæ secundum speciem reparari nequeunt,

queunt, restituendum ad prudentis arbitrium
Sot. l. 4. q. 6. art. 3. col. 12.

Qui læsit tenetur damna omnia ex læsione
 orta restituere. *Bānes 2. 2. q. 62. ar. 2. dub. 5.*

Fur tenetur restituere pretium rei ablatae,
 licet sine eius culpa perierit. *D. Tho. 2. 2. q. 62.
 ar. 6. Couar. in Reg. Peccatum, 2. p. § 6. n. 1. ex cō-*
muni: etiam si apud dominum peritura fuisset,
secundum Io. Med. q. 6. de rest. quod tamen
non placet Couar. l. c.

Qui, præmissa diligentia, manet dubius, an
 res sit sua (speculatiue tamen) potest ea re vti,
 eamq; distrahere, emptore admonito, de sua
 dubitatione, paratus ad reddendum pretium
 domino, si innotuerit. *Sanchez p. 1. de matrim. l.*
2. d. 4. nu. 22.

An in dubio melior sit conditio possidentis,
 explicat multis *Sanchez l. c.*

Qui mercatori pecuniam negotiationi expositam
 furatus est, tenetur lucrum cessans restituere.
Mol. d. 315. num. 7. ex D. Tho.

Qui extremè egenti opem non tulit, non
 tenetur restituere. *Nav. c. 24. n. 7.*

Statuta regionum, aut ciuitatum de ordine
 restitutionis, contra ius naturale non valent.
P. N. l. 4. c. n. 18. ex Caiet.

Famam tenetur restituere, qui illius lædendæ
 causam dedit. *Navar. in c. Humane aures, q. num. 3.*

REVE.